

Uluslararası İç Denetim Standartları Açısından Türk Bankacılık Sisteminin İncelenmesi: Bir Kamu Bankası Örneği

Examining the Turkish Banking System in Terms of International Internal Audit Standards: An Example of a Public Bank

İdris KOLOĞLU

Dr., Uzman, T.C. İller Bankası,
Ar-Ge Kurulu Birimi, ikologlu@ilbank.gov.tr
<https://orcid.org/0000-0002-3131-5684>

Makale Başvuru Tarihi: 18.01.2023

Makale Kabul Tarihi: 28.05.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Türk Bankacılık Sistemi,
İç Denetim,
Basel Prensipleri,
Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesi (UMUÇ),
Uluslararası İç Denetim Standartları,

Dünyada son yıllarda bankacılık sektöründe önemli gelişmeler yaşanmış olup, Türkiye de bu gelişmeleri yakından takip etmiş ve bankacılıkla ilgili birçok düzenlemeyi hızla hayata geçirmiştir. Bu düzenlemelerin önemli bir kısmı da bankalardaki iç denetim fonksiyonunun daha etkin ve verimli çalışabilmesine yönelik düzenlemelerdir. Dolayısıyla bu çalışmanın konusu, Basel Bankacılık Denetim Komitesi (BCBS) tarafından bankacılıkta esas alınan Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA)'nın iç denetim tanımı ile birlikte, iç denetime ilişkin uluslararası meslek etik ilkeleri, davranış kuralları ve iç denetim standartlarının, Türk bankacılık sisteminde ne oranda uygulama alanı bulduğunun incelenmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, ilk olarak literatür taraması ve mevzuat incelemesi yapılmıştır. Daha sonra bir kamu bankasında rapor ve doküman analizine dayalı olarak standart karşılaştırması yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar sonucunda, bankadaki iç denetim tanımının, Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA)'nın iç denetim tanımı ile kısmen uyumlu olduğu; bankanın etik ilke ve davranış kurallarının ise Enstitü'nün etik ilke ve davranış kuralları ile "objektiflik", "gizlilik" ve "yetkinlik" yönlerinden uyumlu, "dürüstlük" yönünden ise uyumsuz olduğu görülmüştür. Ayrıca bu bankada Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartları ile uyumlu standart oranı %42,10, uyumsuz standart oranı %42,10 ve kısmen uyumlu standart oranı %15,78; Uluslararası İç Denetim Performans Standartları ile uyumlu standart oranı %69,70, kısmen uyumlu standart oranı %24,24 ve uyumsuz standart oranı ise %6,06 olarak bulunmuştur. Böylece elde edilen bulgular çerçevesinde Türk bankacılık sisteminde iç denetimin uluslararası standartlara uyum düzeyinin artırılmasına yönelik dört adet öneri geliştirilmiştir.

ABSTRACT

Keywords:

Turkish Banking System,
Internal Audit,
Basel Principles,
International Professional Practice Framework (IPPF),
International Internal Audit Standards,

There have been significant developments in the banking sector in the world in recent years, and Turkey has closely followed these developments and rapidly implemented many banking regulations. An important part of these regulations is the regulations for the internal audit function in banks to work more effectively and efficiently. Therefore, the subject of this study is to examine the extent to which the definition of internal audit of the Institute of Internal Auditors, which is taken as a basis by the Basel Committee on Auditing in banking, as well as the international professional ethical principles, codes of conduct and internal audit standards regarding internal auditing are applied in the Turkish banking system. Qualitative research method was used in the study, and firstly, literature review and legislation review were made. Then, a standard comparison was made in a public bank based on the report and document analysis. As a result of these studies, it has been observed that the definition of internal audit in the bank is partially compatible with the definition of internal audit of the International Institute of Internal Auditors; the code of ethics and code of conduct of the bank is compatible with the Institute's code of ethics and code of conduct in terms of "objectivity", "confidentiality" and "competence", but incompatible in terms of "honesty". In addition, in this bank, the rate of standards compliant with the International Internal Auditing Qualification Standards was 42.10%, the rate of non-compliant standards was 42.10% and the rate of partially compliant standards was 15.78%; the rate of standards compliant with the International Internal Auditing Performance Standards was 69.70%, the rate of partially compliant standards was 24.24% and the rate of non-compliant standards was 6.06%. Thus, within the framework of the findings obtained, four recommendations have been developed to increase the level of compliance of internal audit with international standards in the Turkish banking system.

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): KOLOĞLU, İdris (2023), "Uluslararası İç Denetim Standartları Açısından Türk Bankacılık Sisteminin İncelenmesi", *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, S.6(2), ss.504-523, Doi: <https://doi.org/10.33712/mana.1238591>

1. GİRİŞ

Dünyada bankacılık sektöründe son yıllarda önemli gelişmeler yaşanmıştır. İsviçre'nin Basel kentinde Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements BIS) tarafından kurulan Basel Bankacılık Denetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision BCBS), bankacılık düzenlemelerinde standartlaşmayı amaçlayan Basel I, II, III ve IV Uzlaşılarını yayımlamıştır. Basel uzlaşılarında belirlenen prensipler bir taraftan bankacılık sektöründe finansal istikrarı artırmayı amaçlarken, diğer taraftan da sektörde denetimi uluslararası düzeyde güçlendirmeyi ve üye ülkeler arasında tutarlı ve kıyaslanabilir bir bankacılık çerçevesi oluşturmayı amaçlamıştır. Basel prensipleri ayrıca bankalarda iç denetim fonksiyonunu da çok yönlü etkilemiş ve Komite, Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (Institute of Internal Auditors IIA)'nın iç denetim tanımlamasını kabul etmiştir.

Bankacılık sektörü hızla gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye, dünyada yaşanan bu gelişmeleri yakından takip etmiş ve Basel kriterlerine uyum sağlamaya yönelik çeşitli yasal ve yönetsel düzenlemeleri hızla hayata geçirmiştir. Bunlardan bir kısmı bankalardaki iç denetim fonksiyonunun daha etkin ve verimli çalışabilmesine yönelik düzenlemeler olup, bu çalışmanın araştırma konusu, Basel Komitesi'nin iç denetimde esas aldığı IIA'nın iç denetim tanımı ile birlikte, iç denetime ilişkin mesleki etik ilkeleri, davranış kuralları ve uluslararası iç denetim standartlarının Türk bankacılık sisteminde ne oranda uygulama bulduğunun incelenmesidir. Çalışmanın temel araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Araştırma kapsamında öncelikle literatür taraması ve mevzuat incelemesi yapılacak olup, daha sonra rapor - doküman analizine dayalı olarak standart karşılaştırması yapılacaktır.

Çalışma kapsamında, iç denetim standartları konusunda dünyada ve Türkiye'deki gelişmeler konu kapsamında bankacılık sektöründeki gelişmelerle birlikte ele alınıp, iç denetimin mesleki çerçevesi ve denetim standartları hakkında genel bir bilgilendirme yapıldıktan sonra, Türkiye'de hizmet vermekte olan bir kamu bankasının mevcut durum analizi yapılacaktır. Çalışmanın bulguları ve geliştirilen öneriler ise Sonuç bölümünde belirtilecektir.

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE İÇ DENETİM STANDARTLARI İLE İLGİLİ GELİŞMELER

Dünyada ve Türkiye'de iç denetim standartları ile ilgili gelişmeler, çalışmanın amaç ve kapsamına yönelik olarak bankacılık sektöründeki gelişmelerle birlikte kısaca ele alınacak olup, “*Dünyada İç Denetim Standartları ile İlgili Gelişmeler*” ve “*Türkiye’de İç Denetim Standartları ile İlgili Gelişmeler*” şeklinde iki başlık altında ele alınacaktır.

2.1. Dünyada İç Denetim Standartları ile İlgili Gelişmeler

Uluslararası iç denetim standartları iç denetim mesleğinin geçmişten günümüze kurumsal gelişiminin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Standartların kurumsal katkısını ve geliştirilme nedenlerini tam olarak anlayabilmek için iç denetim mesleğinin tarihsel gelişimine kısaca değinmekte yarar görülmektedir.

İç denetimin bir meslek olarak ortaya çıkışı 13. Yüzyılda, Milano, Venedik, Floransa gibi Avrupa'nın büyük ticaret merkezlerinde olmuştur. Denetçiliğin ilk meslek örgütünün ise 1581 yılında Venedik'te kurulduğu bilinmektedir (Bilge ve Kiracı, 2010:6). 19'uncu yüzyılda İngilizler, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'deki yatırımlarını daha iyi kontrol edebilmek amacıyla iç denetimle ilgili mesleki birikimini ABD'ye taşımış ve özellikle 20'nci Yüzyılda bu ülkede gelişme alanı bulan iç denetim mesleği, karmaşıklaşan ticari hayatın tesiri ile giderek daha fazla önem kazanmıştır (Sawyer, 2001:19-44).

Özellikle ABD'de 1933 yılında çıkarılan Menkul Kıymetler Yasası ile ticari işletmeler bünyelerinde iç denetim birimi oluşturmaya başlamış olup (Korkmaz, 2007:6), bu süreçte Victor Z. Brink'in “*Modern İç Denetim*” kitabının yayınlanması ve 1941 yılında Newyork'ta Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü'nün (IIA) kurulması iç denetim mesleği için önemli dönüm noktaları olmuştur (Ramamoorti, 2003:3-7). Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) ABD dışındaki ilk birliğini 1944 yılında Toronto'da, Avrupa'daki ilk birliğini ise 1948 yılında Londra'da oluşturmuştur (Gönülaçar, 2007:4-5).

1970'lerin ortalarında ABD'de Watergate skandalının patlamasının ardından 1977 yılında “*Yabancı Yolsuzluk Kanunu*” (Foreign Corrupt Practices Act) yürürlüğe konularak, halka açık şirketlerin “*kurumsal iç kontrol sistemi*” kurması zorunlu tutulmuştur (Korkmaz, 2007:6). Yine ABD'de 1980'li yıllarda yaşanan yolsuzluk

olayları nedeniyle, 1985 yılında hileli mali raporlamalar ile ilgili araştırmalar yapmak üzere Treadway Komisyonu isimli bir komisyon kurulmuş ve yapılan çalışmalar sonucu komisyon bir rapor yayınlamıştır. Bu raporun önerisi üzerine kısa adı COSO olan “*Destekleyici Kurumlar Komitesi*” oluşturulmuş ve Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) de bu komite içinde önemli bir aktör olarak yerini almıştır.¹ Destekleyici Kurumlar Komitesi (COSO) uzun süren çalışmalar sonucunda 1992 yılında “*İç Kontrol – Bütünleşik Çerçeve*” Raporunu yayınlamıştır. Bu raporda önerilen kurumsal iç kontrol modeli, başta gelişmiş batı ülkeleri olmak üzere tüm dünyada zamanla yaygın olarak kullanılmaya başlanmış ve daha sonraki yıllarda revize edilmiştir. Bu modelde kurumların organizasyon yapısı “*Kontrol Ortamı*”, “*Risklerin Değerlendirilmesi*”, “*Kontrol Faaliyetleri*”, “*Bilgi Paylaşımı ve İletişim*” ve “*İzleme*” olmak üzere beş temel bileşen çerçevesinde ele alınmış olup, her bir bileşen için çeşitli standartlar ortaya konulmuştur. İç denetim ise bu modelde “*İzleme*” bileşeninin altında temel bir standart olarak yerini almıştır (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2023:1).

2000’li yıllara geldiğimizde, küreselleşmenin de etkisiyle özel sektörde ve kamu sektöründe ekonomik faaliyet ve stratejiler radikal bir dönüşüme uğramış ve daha da karmaşık hale gelmiş olup, ABD’de 2001 ve 2002 yıllarında peşpeşe yaşanan Enron, Worldcom, Global Crossing, Tyco, Cerox skandallarının ardından 2002 yılında Halka Açık Şirketler Muhasebe Reformu ve Yatırımcıyı Koruma Kanunu (Sarbanes-Oxley Kanunu) çıkarılmıştır (Erzi, 2010:28). Amerika’da yaşanan bu gelişmeler uluslararası standartlara uygun bir iç denetim faaliyetinin önemini bir kez daha ortaya koyarken, Avrupa Birliği (AB)’nde yaşanan Parmalat, Ahold gibi finansal raporlama ve denetim skandalları da bunun önemini bir kez daha teyit etmiştir. Bu gelişmelerin doğal sonucu olarak da Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin büyük çoğunluğunda uluslararası standartlara uygun iç denetim faaliyeti ve prosedürleri resmi olarak kabul edilmiştir (Yurdakul, 2014:541).

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) hâlihazırda iç denetim mesleğinin dünyadaki en büyük meslek örgütü olarak 165 ülkede faaliyet göstermekte olup, dünya çapındaki 170.000’i aşkın üyesine çeşitli konularda eğitimler vermektedir. Mesleğe dair etik kurallar ile iç denetim standartlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapmaktadır (TİDE, 2017a:1). Enstitü üyesi olan denetim elemanlarının çalışmalarına yol göstermek üzere bir Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesi - UMUÇ (International Professional Practices Framework - IPPF) geliştirilmiştir (Şekil 1). UMUÇ kapsamında iki rehber geliştirilmiş olup, bunlardan biri Zorunlu Rehberdir. Zorunlu Rehberde mesleğe dair; iç denetimin tanımı, ana prensipler, uluslararası standartlar ve etik kurallar yer almaktadır. Diğer rehber ise Kuvvetle Tavsiye Edilen Rehber olarak anılmakta olup, içinde ayrıca “*Uygulama Rehberi*” ve “*Tamamlayıcı Rehber*” olmak üzere iki rehber daha yer almaktadır. Enstitü’ye göre iç denetim faaliyetinin etkili şekilde yürütülmesi için Zorunlu Rehber’de yer alan hususlara uyulması adından da anlaşılacağı gibi zorunludur. Buna karşılık Kuvvetle Tavsiye Edilen Rehber’e uyulması tavsiye edilmekte olup, bu rehber Zorunlu Rehberin gereklerini karşılamak ve uygulanabilir çözümler üretmek amacıyla geliştirilmiştir (TİDE, 2017b:1).

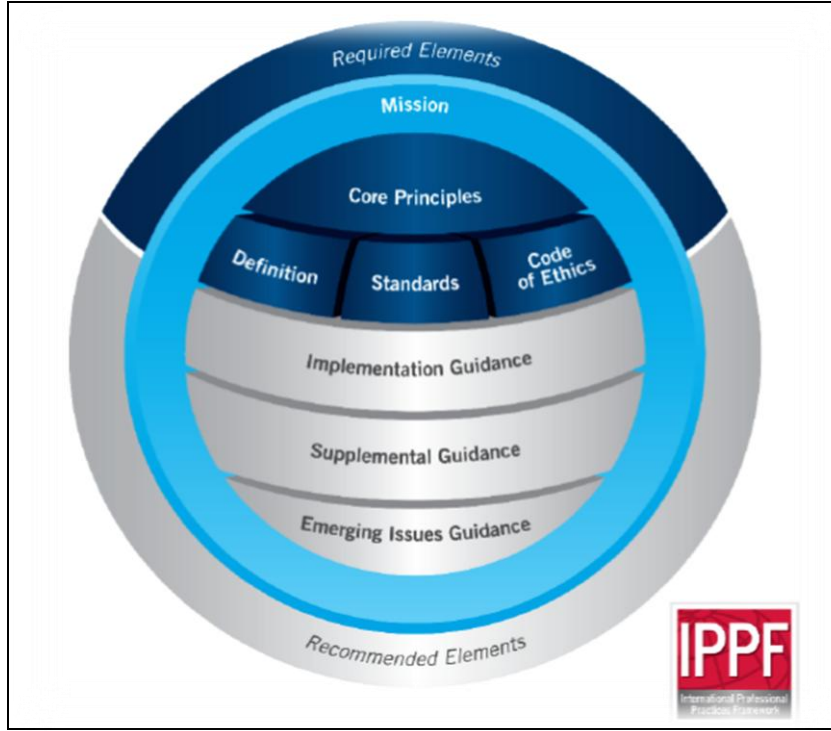
Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü’ne (IIA) göre, kurumlardaki iç denetim faaliyetleri, farklı ortam ve düzenlemeler altında ve çeşitli ölçeklerde bulunan farklı kurumlarda icra edildiğinden, uluslararası iç denetim standartları iç denetimin asli tanımına uygun yerine getirilmesine yönelik bir çerçeve oluşturmak amacıyla geliştirilmiştir. Enstitü tarafından ilk olarak 1947 yılında yayımlanmış olan “*İç Denetimin Sorumlulukları Bildirgesi*” zamanla iç denetim standartlarına dönüştürülmüş ve 1978 yılında “*Genel Kabul Görmüş İç Denetim Standartları*” olarak ilan edilmiştir. Daha sonra 1999 yılında yeni bir iç denetim tanımı ve mesleki uygulama çerçevesi geliştirilerek, günümüze gelinceye kadar zaman zaman revizyonlar gerçekleşmiştir (TİDE, 2017c:1). Uluslararası iç denetim standartları “*Nitelik Standartları*” ve “*Performans Standartları*” olmak üzere ikiye ayrılmış olup, nitelik standartları, iç denetim faaliyetlerini yürüten kurumların ve kişilerin özelliklerine; performans standartları ise iç denetimin özelliklerini açıklamaya ve bu hizmetlerin performansını değerlendirmeye odaklanmıştır (TİDE, 2017d:1).

Dünyada son elli yıllık dönemde, bir yandan Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü’nün (IIA) öncülüğünde iç denetim faaliyetinin standart hale getirilmesine yönelik çalışmalar hızla devam ederken, diğer yandan da bankacılık sektöründe de denetimin standartlaşmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Bu adımların ilki, 1974 yılında İsviçre’nin Basel kentinde bulunan Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS)’nın Basel Bankacılık Denetim Komitesini (BCBS) kurmasıdır. Bu komite yaptığı uzun araştırmaların ardından ilk olarak 1988 yılında dünyada çeşitli ülkelerdeki sermaye yeterliliği standartlarını yeknesaklaştırmayı hedefleyen Basel I “*Sermaye Uzlaşımı*”

1 Treadway Komisyonunu Destekleyen Kuruluşlar Komitesi (COSO); Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (The American Institute of Certified Public Accountants - AICPA), Amerikan Muhasebe Birliği (American Accounting Association - AAA), Finansal Yöneticiler Enstitüsü (Financial Executives Institute - FEI), İç Denetçiler Enstitüsü (Institute of Internal Auditors - IIA), Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (Institute of Management Accountants - IMA) kurumlarından oluşmuştur.

yayımlanmış, daha sonraki yıllarda bunu Basel-II Uzlaşısı (2004), Basel III Uzlaşısı (2010) ve Basel IV Uzlaşısı (2017) takip etmiştir (BDDK, 2023:1).

Şekil 1. UMUÇ (IPPF)

Kaynak: Kaya, 2017:1.

Basel-I Uzlaşısında esas olarak bankaların sermaye yeterliliğini temin etmek amacıyla bir kriter konulmuş olup, sermaye yeterliliğinin analizinde riskli aktifler göz önüne alınmıştır (Aykut, 2008:1-2). Basel I'den bir müddet sonra mali piyasalarda ve bankacılık sektöründe yaşanan krizler nedeniyle bankacılık sisteminde denetim yetersizlikleri açığa çıkmıştır (Aras, 2007:4). 2004 yılında yayımlanan Basel-II Uzlaşısı ise mevcut düzenlemelerin yetersizliği nedeniyle bu kez bankaların sermaye yeterliliklerinin yeniden analiz edilmesine yönelik olarak çıkarılmıştır. Bu dönemde, ortaya çıkan ekonomik krizlerin temelinde, esas olarak krizin yoğun yaşandığı ülkelerde ve kurumlarda bir risk yönetim modelinin mevcut olmamasının bulunduğu belirtilmiştir (Uyar ve Aygören, 2006:54-55).

Basel-II'de daha önceki düzenlemelere ilave olarak, bankaların iç kontrol ve denetim işlevlerine ve piyasa disiplinine vurgu yapılarak, öngörülebilir risklerin yanında öngörülemeyen riskler de dâhil olmak üzere bankalarda asgari seviyede ilave bir sermayenin mevcut olması istenmiştir (Uyar ve Aygören, 2006:54-55). Bu kez 2008 yılında yeni bir küresel krizin yaşanması bankacılık sektöründe de yeni arayışları beraberinde getirmiş ve Basel-III Uzlaşısı da 2010 yılında Basel-II'nin eksikliklerini gidermek ve yeni krizleri engellemek amacıyla ortaya çıkmıştır (BDDK, 2010a:2). Bu dönemde de yine sermayenin niteliği ve niceliğinin iyileştirilmesine yönelik yeni kriterler gündeme gelmiştir (BDDK, 2010b:5-7).

2017 yılında yayımlanan Basel IV Uzlaşısı ise esasen Basel III'ün son revizyonları olarak nitelenmiştir (Köksal vd., 2020:15). Basel prensipleri bir bütün olarak özetle bankacılık sektöründe mali istikrarı artırmaya yönelik olarak bankaların uluslararası düzeyde düzenleme, denetim ve uygulamalarını güçlendirmeyi, üye ülkeler arasında tutarlı ve kıyaslanabilir bir bankacılık düzenleme çerçevesi oluşturmayı hedeflemiştir (BDDK, 2023a:1).

Öte yandan Basel prensipleri bankacılık sektöründe iç denetim fonksiyonunu çok yönlü etkilemiştir. Basel Bankacılık Denetim Komitesi (BCBS) bankalarda iç denetim kapsamında Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün (IIA) iç denetim tanımlamasını esas almıştır. Basel Bankacılık Denetim Komitesine (BCBS) göre bankalarda iç denetim fonksiyonu, sürekli, bağımsız, nesnel, bir denetim tüzüğüne dayalı ve mesleki yeterliliği haiz olmalıdır (Kiracı ve Çorbacıoğlu, 2008:333-334).

2.2. Türkiye’de İç Denetim Standartları ile İlgili Gelişmeler

Dünyada ve Avrupa’da yaşanan gelişmeler sonucunda, Türkiye’de ilk olarak 1995 yılında Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE) kurulmuştur. Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE) 1996 yılında Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) ve Avrupa İç Denetim Enstitüleri Konfederasyonunun (ECIIA) üyesi olmuştur (TİDE, 2023:1). Türkiye’de uluslararası iç denetim standartları ise ilk olarak 1998 yılında Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE) tarafından Türkçe’ye çevrilerek basılmış ve bu kitap “*Sarı Kitap*” olarak isimlendirilmiştir. Daha sonra 2005 yılında Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü yayını olan ve uluslararası iç denetim standartlarını da içeren “*The Professional Practices Framework*” isimli kitap Türkçe’ye çevrilmiş olup, bu kitap da uluslararası iç denetim camiasında “*Kırmızı Kitap*” olarak anılmıştır (TİDE, 2017c:1).

Türkiye’de iç denetim özel sektörde 1990’ların ikinci yarısından itibaren kabul görmeye başlamasına karşın, kamu sektöründe iç denetimle ilgili çalışmalar 2000’li yılların başında yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmaların ilki 2003 yılında çıkarılan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu olup, Türk kamu yönetiminde uluslararası mesleki standartlara sahip bir meslek olan iç denetim ilk kez uygulama alanına sahip olmuştur (Koloğlu, 2019:14). Kanun’un 64’üncü maddesinde, iç denetçilerin görevlerini belirleyecek denetim standartlarına göre yerine getirecekleri belirtildiğinden, Kamu İç Denetim ve Koordinasyon Kurulu (İDKK) tarafından 2011 yılında Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün (IIA) uluslararası iç denetim standartları temel alınarak (08.07.2011/14 sayılı karar) kamu iç denetim standartları oluşturulmuştur. Bu standartlar daha sonra 2016 yılında (29.12.2016/10 sayılı kararlar) güncellenmiş olup, İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik kapsamında bu standartlara uyum zorunlu hale getirilmiştir (İDKK, 2017:1).

Öte yandan Türkiye’de iç denetimde standartlaşmaya yönelik çabalara paralel olarak, bankacılık sektöründe de önemli gelişmeler olmuştur. Bu bağlamda, Türkiye’de Basel standartlarına uyum çabaları ilk olarak, sermaye ölçüm yöntemi hakkında yapılan çalışmalar kapsamında 1989 yılında başlamıştır (Aslan Külahi vd., 2010:187). Daha sonra 1999 yılında 4389 sayılı Bankalar Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle gelişen dünyaya ayak uydurmada önemli mesafeler alınmıştır. 4389 sayılı Kanun’un esas hedefi Basel Prensiplerine uyumu sağlamak olmuştur (Yurtsever, 2008:83). Kanun ile getirilen yeniliklerin en önemlilerinden biri bankaların karşılaştıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünü sağlamak amacıyla etkin bir iç denetim, risk, kontrol ve yönetim sistemleri kurma yükümlülüğüdür. Bu amaçla Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik 2001 yılında yürürlüğe konulmuş ve bu Yönetmelik Türk bankacılığında bir dönüm noktası olmuştur (Yurtsever, 2008:83-84).

Türkiye’de 2005 yılında Basel-II’ye uyum sağlamak amacıyla da çeşitli düzenlemeler yapılmış olup, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu bu kapsamda yürürlüğe girmiştir. Ayrıca Türkiye 2009 yılında Basel Komitesi üyesi olmuştur. Basel Komitesi tarafından 2013’te yayımlanan Statü’nün 5’inci maddesine göre, Komite tarafından yayımlanacak standartlara uyum sağlamak artık üye ülkeler için bir zorunluluk halini almıştır (BDDK, 2023b:1). Diğer taraftan 2012 yılında yürürlüğe konulan “*Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik*” ve bu yönetmeliği 2014 yılında yürürlükten kaldıran “*Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik*” kapsamında bankalarda iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemleri kurulmasına ilişkin ilave yükümlülükler getirilmiştir (Yurtsever, 2008:86-87). Bunların yanısıra Basel-III’e uyum sağlamak amacıyla özkaynak, sermaye yeterliliği, likidite, kaldıraç ve sermaye tamponu gibi konularda 2013-2015 yılları arasında bir dizi düzenleme yapılmıştır (BDDK, 2023c:1). Ancak bütün bu düzenlemelere rağmen, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından bankalarda iç denetim sistemi ve uygulamalarına yönelik herhangi ulusal denetim standardı belirlenmemiştir.

3. BİR KAMU BANKASINDA MEVCUT DURUM ANALİZİ

Bu başlık altında Türkiye’de hizmet vermekte olan bir kamu bankasında gerçekleştirilen mevcut durum analizi, çalışmanın çerçevesi, sınırları ve uygulama ve verilerin değerlendirilmesi ve Analizi olmak üzere iki başlık altında ele alınacaktır.

3.1. Çalışmanın Çerçevesi, Sınırları ve Uygulama

Türkiye’de 10.05.2023 tarihi itibarıyla 53 banka faaliyet göstermektedir (TBB, 2023:1). Bu bankaların iç denetim faaliyetleri 5411 sayılı Bankacılık Yasası ve BDDK tarafından yayımlanan “*Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik*” çerçevesinde icra edilmektedir. Ayrıca her bir banka tarafından bu mevzuat çerçevesi ile uyumlu olarak kurum içinde Yönetmelik, Rehber ve çeşitli

yazılı prosedürler hazırlamakta ve yasal bildirim yükümlülüğü gereği BDDK'ya bildirilmektedir. Dolayısıyla kurum içi düzenlemelerin genel mevzuata uyumu BDDK tarafından sürekli izlenmektedir. Bankaların iç denetim organizasyon ve faaliyetleri ayrıca bağımsız dış denetim kuruluşlarınca denetlenmekte olup, kamu sermayeli bankalarda ise bu denetime ilave olarak Sayıştay denetimi yapılmaktadır. Bu çalışmada Türkiye'de faaliyet göstermekte olan kamu sermayeli bankalardan biri tesadüfi örnekleme yöntemiyle örnek seçilerek, Basel Komitesi tarafından esas alınan Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA)'nın iç denetim tanımı, iç denetime ilişkin meslek etik ilke ve kuralları ile uluslararası iç denetim standartlarının Türk bankacılık sektöründe hizmet vermekte olan bir bankada ne oranda uygulama alanı bulduğu, (Ek: 1)'de detay ve açıklamaları yer alan Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesi (2017 Yılı Versiyonu)'nden yararlanarak karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir.

Çalışmada tüm bankalar araştırma kapsamına alınmadığından, bu husus çalışmanın bir sınırlılığı sayılabilecektir. Buna karşılık bankaların uymakla yükümlü bulunduğu birincil ve ikincil derecedeki mevzuatın aynı olması nedeniyle, çalışma sonucunda elde edilecek bulgular, Türk bankacılık sistemi hakkında bir fotoğraf ortaya koyabileceği gibi, diğer bankalar için de yol gösterici olacaktır. Çalışmada hizmete özel bilgiler yer aldığından araştırma yapılan bankanın ismi gizli tutulacaktır.

3.2. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Çalışma sonrasında elde edilen verilerin değerlendirilmesi; “İç Denetimin Tanımına”, “İç Denetime İlişkin Etik İlkeler ve Davranış Kurallarına”, “İç denetim nitelik standartlarına ve İç denetim performans standartlarına” uyum düzeyi olmak üzere üç kriter açısından yapılarak analiz sonuçları “Uyumlu”, “Kısmen Uyumlu” ve “Uyumsuz” olmak üzere üç kategoride toplanacaktır. Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün (IIA) iç denetim tanımı, iç denetim etik ilke ve davranış kuralları ile standartlarında belirtilen açıklamaları tam olarak karşılayan düzenleme ve uygulamalar “Uyumlu” kabul edilecek olup, tümüyle karşılanamayan ancak bazı unsurları karşılayan düzenleme ve uygulamalar da “Kısmen Uyumlu” olarak değerlendirilecektir. Buna karşılık Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün (IIA) açıklamalarına göre kurumda herhangi bir karşılığı bulunmayan hususlar ise düzenleme ve uygulama alanı bulmadığı için “Uyumsuz” olarak kabul edilecektir.

3.2.1. IIA İç Denetim Tanımına Uyum Düzeyi

Mevcut durum analizi yapılan bankanın iç denetimin tanımına uyum düzeyi aşağıda (Tablo 1) gösterilmektedir.

Tablo 1. IIA İç Denetim Tanımına Uyum Düzeyi

Mevcut Durum Analizi		Sonuç
İç Denetimin Tanımı (Ek: 1)	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. * BDDK Yönetmeliği'nde, iç denetim tanımı yapılmamıştır. Ancak Yönetmeliğin 21 (1). Maddesinde bankalarda iç denetimin amacı açıklanmıştır. Buna göre, iç denetim, banka üst yönetimine faaliyetlerin mevzuata, strateji, politika, ilke ve hedeflere göre yürütüldüğüne, ayrıca iç kontrol ve risk yönetiminin etkin ve yeterli olduğuna dair güvence sunmayı amaçlar. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 3 (1). Maddesinde ise iç denetim, “banka müfettişlerince yapılacak teftiş, inceleme ve soruşturma işleri” şeklinde tanımlanmaktadır. 	Kısmen Uyumlu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo1'in tetkikinden de görüleceği üzere, mevcut durum analizi yapılan bankanın iç denetim tanımlaması IIA'nın iç denetim tanımlamasına göre “kısmen uyumlu” bulunmuştur.

3.2.2. IIA İç Denetim Etik İlkeler ve Davranış Kurallarına Uyum Düzeyi

Mevcut durum analizi yapılan bankanın iç denetime ilişkin etik ilke (dürüstlük, objektiflik, gizlilik ve yetkinlik) ve davranış kurallarına uyum düzeyi aşağıda (Tablo 2) gösterilmektedir.

Tablo 2. IIA İç Denetim Etik İlke ve Davranış Kurallarına Uyum Düzeyi

Mevcut Durum Analizi			Sonuç
İç Denetim Etik İlkeleri (Ek: 1)	1. Dürüstlük	Kanunda, BDDK Yönetmeliğinde ve Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	Uyumsuz
	2. Objektiflik	<ul style="list-style-type: none"> * Kanununun, 32. Maddesinde, iç denetim faaliyetlerinin, tarafsız ve bağımsız bir şekilde yerine getirileceği belirtilmektedir. * BDDK Yönetmeliği; 23 (1-2). Maddede de müfettişlerin görev ve sorumluluklarını tarafsız ve bağımsız yapacakları belirtilmektedir. Bunun yanında bağımsızlığı ve tarafsızlığı bozabilecek durumların varlığı halinde, bu durumu iç denetim yöneticisine ve banka denetim komitesine haber vererek denetim elemanının görevden çekilebileceği hükmüne yer verilmiştir. Öte yandan bir denetim elemanının daha önceki görevlerinden dolayı sorumluluğu mevcut olan işlemlerin denetiminde bulunamayacağı belirtilmektedir. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 10 (2). Maddede, müfettişlerin görevlerini yerine getirirken Kurul Başkanı, Denetim Komitesi ve Yönetim Kuruluna karşı sorumluluğu bulunduğu açıklanmakla birlikte, görevlerini tarafsız ve bağımsız yapacakları belirtilmektedir. 	Uyumlu
	3. Gizlilik	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda ve BDDK Yönetmeliğinde bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 11 (1-d). Maddede, Müfettişlerin görevleri nedeniyle sahip oldukları gizli bilgi ve belgeleri açıklayamayacakları hüküm altına alınmıştır. 	Uyumlu
	4. Yetkinlik	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. * BDDK Yönetmeliği; 24. maddede, müfettişlerin işlerini mesleki itina ve dikkatle yapmak zorunda oldukları ve asgari olarak; bu maddenin (a-f) bentlerindeki yetkinliklere sahip olmaları gerektirdiği açıklanmaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 16. Maddede, Müfettiş Yardımcılığına yazılı ve sözlü giriş sınavı ile alım yapılacağı, 16 (1). Maddede, Müfettişliğe atanmanın ancak Bankada üç yıl yardımcılık stajı sonunda ve yeterli sınavının ardından olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca 33 -45. Maddelerde müfettiş yardımcılarının yetiştirme programı dâhilinde yetiştirilmesi ve olumlu not alanların üç yıl sonunda yapılacak yazılı ve sözlü yeterlilik sınavı sonucu müfettişliğe atanması hususları açıklanmaktadır. 	Uyumlu
İç Denetim Davranış Kuralları (Ek: 1)	1. Dürüstlük	* Kanunda, BDDK Yönetmeliğinde ve Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	Uyumsuz
	2. Objektiflik	<ul style="list-style-type: none"> * Kanununun; 32. Maddesinde, iç denetimin bağımsız ve tarafsız olarak yerine getirileceği belirtilmiştir. * BDDK Yönetmeliği; 23 (1-2). Maddede, müfettişlerin işlerini tarafsız ve bağımsız olarak yapacakları açıklanmıştır. Ayrıca bu amaca yönelik olarak müfettişlerin sadece iç denetim yöneticisi, iç sistemler sorumlusu ve yönetim kuruluna karşı sorumlulukları olduğu anlatılmaktadır. Yine müfettişlerin menfaat çatışmalarından uzak durmalarının sağlanması gerektiği vurgulanarak, tarafsızlığı zedeleyici nitelikteki hususların bulunması halinde görevden çekilmeleri gerektiği belirtilmektedir. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 10 (2). Maddede, müfettişlerin işlerini yaparken sıralı olarak, Kurul Başkanı, Denetim Komitesi ve Yönetim Kurulu'na karşı sorumlu oldukları, ancak bağımsız ve tarafsız görev yapacakları belirtilmektedir. 	Uyumlu
	3. Gizlilik	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda ve BDDK Yönetmeliğinde bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 11 (1-d). Maddede, Müfettişlerin görevleri nedeniyle sahip oldukları gizli bilgi ve belgeleri açıklayamayacakları hüküm altına alınmıştır. 	Uyumlu
	4. Yetkinlik	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. * BDDK Yönetmeliği; 24. maddede, Müfettişlerin, görevlerini mesleki özen ve dikkatle yapacakları, mesleki özen ve dikkatin asgari olarak; görevin kapsamını, ilgili mevzuatı, iç düzenleme ve uygulama usullerini, denetime konu faaliyetlere dair risk yönetimi ve iç kontrol sistemlerinin niteliğini, denetime konu faaliyet ve işlemlerde önemli hata, usulsüzlük ve hile bulunma ihtimallerini, bilgisayar destekli denetim ve veri analiz tekniklerini, denetim konusu faaliyetlerden ileri gelebilecek riskleri, danışmanlık hizmeti verilmesi halinde, çalışmanın kapsamı ve karmaşıklık düzeyini belirleme ve analiz etme niteliklerine sahip bulunmayı gerektirdiği açıklanmaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 16. Maddede, Müfettiş Yardımcılığına yazılı ve sözlü giriş sınavı ile alım yapılacağı, 16 (1). Maddede, Müfettişliğe ancak Bankada üç yıl yardımcılığı stajı sonunda yeterli sınavını kazananların atanabileceği belirtilmektedir. Ayrıca 33-45. Maddelerde müfettiş yardımcılarının üç yıllık yetiştirme programı dâhilinde yetiştirilmesi ve olumlu not alanların üç yıl sonunda yapılacak yazılı ve sözlü yeterlilik sınavı sonucu müfettişliğe atanması hususları açıklanmaktadır. Yine 9 (1-ğ). Maddede, müfettişlerin çeşitli alanlarda araştırma yapmak, eğitim, seminer, sempozyum vb. etkinliklere katılmak üzere yurt içi ve yurt dışında geçici görevlendirilebilecekleri belirtilmiştir. 	Uyumlu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo2'nin tetkikinden de görüleceği üzere, mevcut durum analizi yapılan bankanın IIA'nın iç denetim etik ilkeleri ile Bankanın iç denetim etik ilke tanımlamalarının objektiflik, gizlilik ve yetkinlik ilkeleri açısından “uyumlu”, dürüstlük ilkesi açısından ise “uyumsuz” olduğu görülmüştür. IIA'nın etik davranış kuralları ile Bankanın iç denetim davranış kuralları tanımlamalarının objektiflik, gizlilik ve yetkinlik davranış kuralları açısından “uyumlu”, dürüstlük davranış kuralları açısından ise “uyumsuz” olduğu görülmüştür.

3.2.3. IIA Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartlarına Uyum Düzeyi

Mevcut durum analizi yapılan bankanın 5411 sayılı Bankacılık Yasası, “Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik” ve Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği çerçevesinde 19 adet uluslararası iç denetim nitelik standartlarına uyum düzeyi aşağıda (Tablo 3) gösterilmektedir.

Tablo 3. Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartlarına Uyum Düzeyi

İç Denetim Nitelik Standartları (Ek: 1)	Mevcut Durum Analizi	Sonuç
“1000- Amaç, Yetki ve Sorumluluklar”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. * BDDK Yönetmeliği; 21. Maddede, iç denetimin amacı ve çerçevesi belirtilmiştir. 22. Maddede iç denetim biriminin yetkileri anlatılmıştır. Yönetmeliğin 23. Maddesinde ise müfettişlerin yetkileri açıklanmış, ayrıca iç denetim birimi tarafından hazırlanarak banka yönetim kurulunca onaylanacak iç denetim yönetmeliğinde, müfettişlerde aranacak eğitim şartları, tecrübe, bilgi ve yetenek düzeylerinin yer alması gerektiği belirtilmiştir. Yönetmeliğin 24. Maddesi'nde de İç Denetimde Mesleki Özen başlığı altında sorumluluklar yazılmıştır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 3. Maddede iç denetimin tanımı, 6, 7, 8, 9, 10 ve 11. Maddelerde ise görev yetki ve sorumluluklar belirtilmiştir. 	Kısmen Uyumlu
“1010- Zorunlu Rehberin İç Denetim Yönetmeliğinde Tanınması”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda, BDDK Yönetmeliğinde ve Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. 	Uyumsuz
“1100- Bağımsızlık ve Objektiflik”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanun; 32. Maddede, Bankaların tüm birimlerini ve ortaklıklarını içine alan bir iç denetim sistemi kurması gerektiği, banka faaliyetlerinin uyum denetimlerinin banka müfettişleri tarafından yapılacağı, bankalarda iç denetimin tarafsız ve bağımsız bir faaliyet olduğu ve ayrıca meslekî özen içinde yeterli sayıda müfettiş tarafından yapılacağı açıklanmaktadır. * BDDK Yönetmeliği; 23 (1-3). Maddede, müfettişlerin görev ve sorumluluklarını tarafsız ve bağımsız yapacakları belirtilmektedir. Bunun yanında bağımsızlığı ve tarafsızlığı bozabilecek durumların varlığı halinde, bu durumu iç denetim yöneticisine ve banka denetim komitesine haber vererek denetim elemanının görevden çekilebileceği hükmüne yer verilmiştir. Öte yandan bir denetim elemanının daha önceki görevlerinden dolayı sorumluluğu mevcut olan işlemlerin denetiminde bulunamayacağı belirtilmektedir. Ayrıca denetim elemanlarının görevlerini etkin olarak icra edebilmeleri için tüm kayıt, dosya ve verilerine ulaşabilmelerinin sağlanması gerektiği hüküm altına alınmıştır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 10 (1-2). Maddede, müfettişlerin Yönetim Kurulundan alınacak onayla görevlendirileceği ve sorumluluklarının Kurul Başkanı, Denetim Komitesi ve Yönetim Kurulu'na karşı olduğu açıklanmış, ayrıca tarafsız ve bağımsız görev yapacakları belirtilmiştir. 	Uyumlu
“1110- Kurum İçi Bağımsızlık”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanun; 24. Maddede, bankalarda yönetim kurullarının denetim ve gözetim fonksiyonunun icrasına katkı vermek üzere denetim komitesi kurulacağı belirtilmektedir. Bu komitede görev yapacak asgari iki üyenin icraî görevi olmayan yönetim kurulu üyeleri içinden seçileceği açıklanmaktadır. Ayrıca bu komitenin bankanın iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin gözetimini yapacağı belirtilmektedir. * BDDK Yönetmeliği; 4 (1-2). Maddede, bankaların maruz kaldıkları risklerin izlenmesi ve kontrolü için yeterli ve etkin iç sistemler kurmak ve işletmekle sorumlu oldukları ve iç sistem birimlerinin yönetim kuruluna bağlı olacağı açıklanmaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 7 (2). Maddede, Kurul Başkanının görevleri bakımından Yönetim Kuruluna, Denetim Komitesine ve İç Sistemler Sorumlusuna karşı sorumlu olduğu yazılmaktadır. 	Uyumlu
“1111- Yönetim Kurulu ile Doğrudan Etkileşim”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunun 24. Maddesinde, yönetim kurulu ile iletişim ve etkileşimin Denetim Komitesi üzerinden sağlanması öngörülmektedir. * BDDK Yönetmeliği; 4. maddede yönetim kurulu ile iletişim ve etkileşimin iç sistemler sorumlusu veya denetim komitesi üzerinden sağlanması öngörülmektedir. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 7 (2). Maddede yönetim kurulu ile iletişim ve etkileşimin iç sistemler sorumlusu ve denetim komitesi üzerinden sağlanması öngörülmektedir. 	Uyumlu

“1112- İç Denetim Yöneticisinin İç Denetim Haricindeki Görevleri”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda ve BDDK Yönetmeliğinde bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 7 (2). Maddede, Kurul Başkanının, görevleri bakımından Yönetim Kuruluna, Denetim Komitesine ve İç Sistemler Sorumlusuna karşı sorumlu olduğu belirtilmiştir. 	Kısmen Uyumlu
“1120- Bireysel Objektiflik”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunun; 32. Maddede, iç denetimin bağımsız ve tarafsız olarak yerine getirileceği belirtilmiştir. * BDDK Yönetmeliği; 23 (1). Maddede, müfettişlerin işlerini tarafsız ve bağımsız olarak yapacakları açıklanmıştır. Ayrıca bu amaca yönelik olarak müfettişlerin sadece iç denetim yöneticisi, iç sistemler sorumlusu ve yönetim kuruluna karşı sorumlulukları olduğu anlatılmaktadır. Ayrıca müfettişlerin görevlerinin icrasında kişisel veya akrabalık ilişkileri ya da bankadaki konumu gibi hususlardan kaynaklı menfaat çatışmalarından uzak olmalarının sağlanması gerektiği hüküm altına alınmıştır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 10 (2). Maddede, müfettişlerin işlerini yaparken sıralı olarak, Kurul Başkanı, Denetim Komitesi ve Yönetim Kuruluna karşı sorumlu oldukları, ancak bağımsız ve tarafsız görev yapacakları belirtilmektedir. Ayrıca, 11 (1). Maddede, müfettişlerin görevlerinin gerektirdiği itibarı ve güveni sarsacak hareketlerde bulunamayacağı, teftişe tabi olanlarla beşerî ilişki ölçüsü dışında özel ilişki kuramayacakları açıklanmıştır. 	Uyumlu
“1130- Bağımsızlık veya Objektifliğin Bozulması”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. * BDDK Yönetmeliği; 23 (3). Maddede, müfettişlerin işlerini yerine getirirken, şahsî ya da akrabalık münasebetleri ya da kurumdaki konumu gibi nedenlerle çıkar çatışmasından uzak durmaları gerektiği, ancak bağımsızlığı ve tarafsızlığı olumsuz etkileyecek bir durum bulunması halinde görevden çekilmelerinin gerekeceği belirtilmiştir. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. 	Uyumlu
“1200- Yeterlilik ve Azamî Meslekî Özen ve Dikkat”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanun, 32. Maddede, bankalarda yapılacak iç denetimin yeterli sayıda müfettiş tarafından ve ayrıca meslekî özen gösterilerek yerine getirilmesi gerektiği açıklanmıştır. * BDDK Yönetmeliği; 24. maddede, müfettişlerin işlerini meslekî itina ve dikkatle yapmak zorunda oldukları ve asgari olarak; bu maddenin (a-f) bentlerindeki yetkinliklere sahip olmaları gerektirdiği açıklanmaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 16. Maddede, müfettişlik mesleğine yazılı ve sözlü giriş sınavı ile alım yapılacağı, 16 (1). Maddede ise, 3 yıllık yardımcılık stajı sonunda yeterlik sınavını kazananların müfettişliğe atanacağı belirtilmektedir. Ayrıca 33-45. Maddelerde müfettiş yardımcılarının yetiştirme programı dâhilinde yetiştirilmesi ve olumlu not alanların üç yıl sonunda yapılacak yazılı ve sözlü yeterlilik sınavı sonucu müfettişliğe atanması hususları açıklanmaktadır. 9 (2). Maddede, müfettişlerin, çalışmalarından dolayı sorumluluklarının bulunduğu belirtilmiştir. 10 (1). Maddede Müfettişlerin görevlerini, sıralı olarak Kurul Başkanı, Denetim Komitesi ve Yönetim Kurulu'na karşı sorumlu olarak tarafsız ve bağımsız yapacakları belirtilmektedir. 	Uyumlu
“1210- Yeterlilik”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanunda bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. * BDDK Yönetmeliği; 24. maddede, müfettişlerin işlerini meslekî itina ve dikkatle yapmak zorunda oldukları ve asgari olarak; bu maddenin (a-f) bentlerindeki yetkinliklere sahip olmaları gerektirdiği açıklanmaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 16. Maddede, müfettişlik mesleğine yazılı ve sözlü giriş sınavı ile alım yapılacağı, 16 (1). Maddede ise, 3 yıllık yardımcılık stajı sonunda yeterlik sınavını kazananların müfettişliğe atanacağı belirtilmektedir. Ayrıca 33-45. Maddelerde müfettiş yardımcılarının yetiştirme programı dâhilinde yetiştirilmesi ve olumlu not alanların üç yıl sonunda yapılacak yazılı ve sözlü yeterlilik sınavı sonucu müfettişliğe atanması hususları açıklanmaktadır. 	Uyumlu
“1220- Azamî Meslekî Özen ve Dikkat”	<ul style="list-style-type: none"> * Kanun, 32. Maddede, iç denetim faaliyetlerinin, tarafsız ve bağımsız bir şekilde, gerekli meslekî özen gösterilerek, yeterli sayıda müfettiş tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. * BDDK Yönetmeliği; 24. maddede, müfettişlerin işlerini meslekî itina ve dikkatle yapmak zorunda oldukları ve asgari olarak; bu maddenin (a-f) bentlerindeki yetkinliklere sahip olmaları gerektirdiği açıklanmaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 16. Maddede, müfettişlik mesleğine yazılı ve sözlü giriş sınavı ile alım yapılacağı, 16 (1). Maddede ise, 3 yıllık yardımcılık stajı sonunda yeterlik sınavını kazananların müfettişliğe atanacağı belirtilmektedir. Ayrıca 33-45. Maddelerde müfettiş yardımcılarının yetiştirme programı dâhilinde yetiştirilmesi ve olumlu not alanların üç yıl sonunda yapılacak yazılı ve sözlü yeterlilik sınavı sonucu müfettişliğe atanması hususları açıklanmaktadır. 9 (2). Maddede, müfettişlerin, çalışmalarından dolayı sorumluluklarının bulunduğu belirtilmiştir. 10 (1). Maddede Müfettişlerin görevlerini, sıralı olarak Kurul Başkanı, Denetim Komitesi ve Yönetim Kurulu'na karşı sorumlu olarak tarafsız ve bağımsız yapacakları belirtilmektedir. 	Uyumlu

“1230- Sürekli Meslekî Gelişim”	* Kanunda ve BDDK Yönetmeliğinde bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. * Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliği; 7 (f). Maddede, müfettişlerin mesleki ve ilmi çalışmalarını desteklemek ve bu çalışmaların yayınlanmasını teşvik etmek Kurul Başkanına görev olarak verilmektedir. Yönetmeliğin 9 (1-ğ). Maddesinde ise müfettişlerin yurt içinde ve yurt dışında çeşitli konularda araştırma ve eğitim amaçlı geçici görevlendirilebileceği açıklanmaktadır.	Kısmen Uyumlu
“1300- Kalite Güvence ve Geliştirme Programı”	Kanunda, BDDK Yönetmeliğinde ve Banka Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde bu konularda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	Uyumsuz
“1310- Kalite Güvence ve Geliştirme Programının Gereklikleri”		Uyumsuz
“1311- İç Değerlendirmeler”		Uyumsuz
“1312- Dış Değerlendirmeler”		Uyumsuz
“1320- Kalite Güvence ve Geliştirme Programı Hakkında Raporlama”		Uyumsuz
“1321- “Uluslararası İç Denetim Meslekî Uygulama Standartlarına Uygun” İbaresinin Kullanılması”		Uyumsuz
“1322- Aykırılıkların Açıklanması”		Uyumsuz

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Buna göre; araştırma yapılan bankada IIA Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartlarına uyumlu standart sayısı 8, bu standartların toplam standart sayısına oranı % 42,10; kısmen uyumlu standart sayısı 3, bu standartların toplam standart sayısına oranı % 15,78 ve uyumsuz standart sayısı 8, bu standartların toplam standart sayısına oranı ise % 42,10 olarak bulunmuştur.

Tablo 3’ün verileri Tablo 4’te sayısal ve yüzde oranlarına göre özetlenmiş olup, Şekil 2’de de grafik olarak gösterilmiştir.

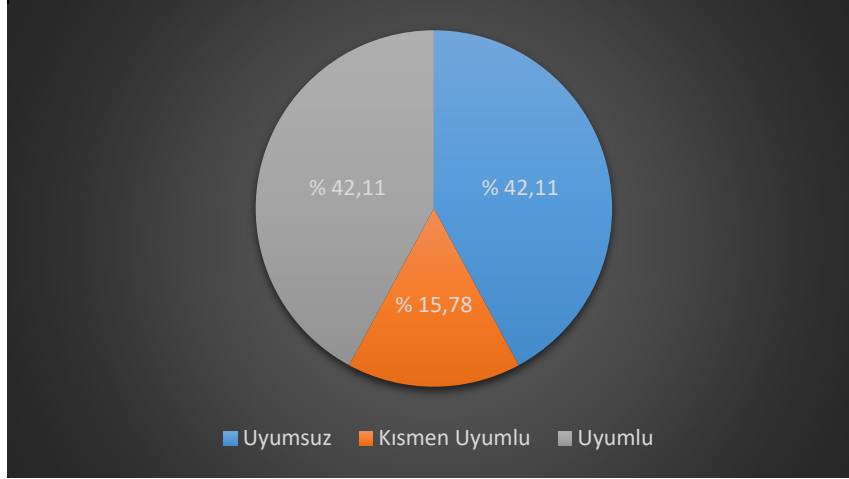
Tablo 4. IIA Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartlarına Uyum Özet Tablosu

	Uyumlu	Kısmen Uyumlu	Uyumsuz
Standart Sayısı	8	3	8
Yüzde Oran (%)	42,11	15,78	42,11

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu çalışma kapsamında IIA uluslararası iç denetim nitelik standartlarına uyum açısından elde edilen bulgulara göre;

- **Uyumlu olarak değerlendirilen standartlar şunlardır:** 1100, 1110, 1111, 1120, 1130, 1200, 1210 ve 1220 numaralı iç denetim standartları.
- **Kısmen uyumlu olarak değerlendirilen standartlar şunlardır:** 1000, 1112 ve 1230 numaralı iç denetim standartları.
- **Uyumsuz olarak değerlendirilen standartlar ise şunlardır:** 1010, 1300, 1310, 1311, 1312, 1320, 1321 ve 1322 numaralı iç denetim standartları.

Şekil 2. IIA Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartlarına Uyum Grafiği

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.3. IIA Uluslararası İç Denetim Performans Standartlarına Uyum Düzeyi

Mevcut durum analizi yapılan bankanın organizasyon şeması, teftiş rehberi, iç denetim prosedürü, son üç yıla ait olmak üzere; yıllık iç denetim faaliyet raporları, bağımsız dış denetim raporları ve Sayıştay denetim raporları çerçevesinde 33 adet uluslararası iç denetim performans standartlarına uyum düzeyi aşağıda (Tablo 5) gösterilmektedir.

Tablo 5. Uluslararası İç Denetim Performans Standartlarına Uyum Düzeyi

İç Denetim Performans Standartları (Ek: 1)	Mevcut Durum Analizi	Sonuç
“2000- İç Denetim Faaliyetinin Yönetimi”	Plan, program ve süreç incelendiğinde, standardın açıklamasına aykırı bir husus gözlenmemiştir.	Uyumlu
“2010- Planlama”	Plan, program ve süreç incelendiğinde, standart açıklamasına aykırı bir husus gözlenmemiştir.	Uyumlu
“2020- Bildirim ve Onay”	Görev bildirim ve onay süreçleri incelendiğinde ,uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2030- Kaynak Yönetimi”	Planlama, görevlendirme ve uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2040- Politika ve Prosedürler”	Prosedürler mevcuttur ancak yazılı bir denetim politikası bulunmamaktadır.	Kısmen Uyumlu
“2050- Eşgüdüm (Koordinasyon) ve İtimat”	Planlama, görevlendirme ve uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2060- Üst Yönetim ve Yönetim Kuruluna Raporlamalar”	Yönetim Kuruluna, standart açıklamalarına uygun olarak üçer aylık ve yıllık raporlamalar yapılmaktadır. Ancak, raporlarda IIA etik kurallarına veya iç denetim standartlarına uyum durumuna ilişkin herhangi bir açıklama belirtilmemektedir.	Kısmen Uyumlu
“2070- Dış Hizmet Sağlayıcı ve Kurumsal Sorumluluk”	İç denetim aktiviteleri Bankada Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu nedenle standarda aykırı bir durum bulunmamaktadır.	Uyumlu
“2100- İşin Niteliği”	Planlama, görevlendirme ve uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2110- Yönetişim/Kurumsal Yönetim”	Kurumda bir performans yönetim sistemi bulunmamakta ve dolayısıyla performans denetimi de yapılmamaktadır. Diğer hususlarda ise standart açıklamasına aykırı bir husus gözlenmemiştir.	Kısmen Uyumlu
“2120- Risk Yönetimi”	Bankanın risk değerlendirme süreçlerinin etkin ve yeterli olup olmadığının iç denetimi, İç Denetim Planları ve Teftiş Program Talimatlarında düzenli olarak yer almakta ve denetimler sonucu ulaşılan bulgular ve iyileştirme önerileri raporlanmaktadır.	Uyumlu
“2130- Kontrol”	Bankanın iç kontrollerinin etkinlik ve verimliliğinin iç denetimi İç Denetim Planları ve Teftiş Program Talimatlarında düzenli olarak yer almakta ve denetimler sonucu ulaşılan bulgular ve iyileştirme önerileri raporlanmaktadır.	Uyumlu
“2200- Görev Planlaması”	Müfettişler her görev başlangıcında bir yazılı çalışma programı hazırlamakta ve uygulama bu çerçevede yürütülmektedir.	Kısmen Uyumlu

“2201- Planlamada Dikkate Alınması Gerekenler”	Planlama, görevlendirme ve uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına kısmen uygundur.	Kısmen Uyumlu
“2210- Görev Amaçları”	Planlama, görevlendirme ve uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2220- Görev Kapsamı”	Planlama, görevlendirme ve uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2230- Görev Kaynaklarının Tahsisi”	Planlama, görevlendirme ve uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2240- Görev İş Programı”	Müfettişler her görev başlangıcında bir yazılı çalışma programı hazırlamakta ve uygulama bu çerçevede yürütülmektedir. Standart açıklamasına tam uyum sağlanamamaktadır.	Kısmen Uyumlu
“2300- Görevin Yapılması”	Uygulamalar standart açıklamasına kısmen uygundur. Belirtilen analiz ve değerlendirmeler her görev kapsamında yapılmakla birlikte kayıtlı olarak tutulmamaktadır.	Kısmen Uyumlu
“2310- Bilgilerin Tespiti ve Tanımlanması”	Rapor ve diğer uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2320- Analiz ve Değerlendirme”	Rapor ve diğer uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2330- Bilgilerin Kayıtlı Hâle Getirilmesi”	Rapor ve diğer uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2340- Görevin Gözetim ve Kontrolü”	Rapor ve diğer uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur. Raporların gözetimini tetkik müfettişleri ve Başkan Yardımcıları yapmaktadır.	Uyumlu
“2400- Sonuçların Raporlanması”	Rapor ve diğer uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2410- Raporlama Kıstasları”	Rapor ve diğer uygulama dokümanları incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2420- Raporlamaların Kalitesi”	Raporlar incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2421- Hata ve Eksiklikler”	Raporlar incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2430- Uluslararası İç Denetim Mesleki Uygulama Standartları'na Uygun Olarak Yapılmıştır İbaresinin Kullanılması”	Banka iç denetimlerinde kullanılan bir kalite güvence ve geliştirme Programı mevcut olmayıp, raporlarda uluslararası standartlara uygun denetim yapıldığına dair açıklamalar yoktur.	Uyumsuz
“2431- Görevlendirmelerde Aykırılıkların Açıklanması”	Görevlendirmelerde IIA Etik Kuralları ile Standartlara aykırılık durumlarının açıklanması uygulaması yapılmamaktadır.	Uyumsuz
“2440- Sonuçların Dağıtımı”	Raporlar ve süreç evrakı incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2450- Genel Görüşler”	Raporlar incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu
“2500- İlerlemenin Gözlenmesi”	Raporlar ve süreç evrakı incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına kısmen uygundur.	Kısmen Uyumlu
“2600- Risklerin Kabul Edildiğinin İletilmesi”	Raporlar incelendiğinde, uygulamalar standart açıklamasına uygundur.	Uyumlu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Buna göre; araştırma yapılan bankada IIA Uluslararası İç Denetim Performans Standartlarına uyumlu standart sayısı 23, bu standartların toplam standart sayısına oranı %69,70; kısmen uyumlu standart sayısı 8, bu standartların toplam standart sayısına oranı %24,24 ve uyumsuz standart sayısı 2, bu standartların toplam standart sayısına oranı ise %6,06 olarak bulunmuştur.

Tablo 5'in verileri Tablo 6'da sayısal ve yüzde oranlarına göre özetlenmiş olup, Şekil 3'te de grafik olarak gösterilmiştir.

Tablo 6. IIA Uluslararası İç Denetim Performans Standartlarına Uyum Özet Tablosu

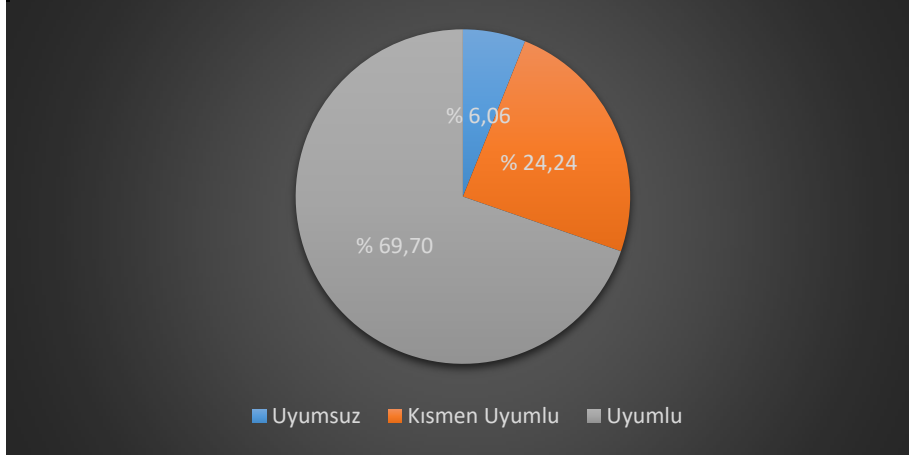
	Uyumlu	Kısmen Uyumlu	Uyumsuz
Standart Sayısı	23	8	2
Yüzde Oranı (%)	69,70	24,24	6,06

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu çalışma kapsamında IIA uluslararası iç denetim nitelik standartlarına uyum açısından elde edilen bulgulara göre;

- **Uyumlu olarak değerlendirilen standartlar şunlardır:** 2000, 2010, 2020, 2030, 2050, 2070, 2100, 2120, 2130, 2210, 2220, 2230, 2310, 2320, 2330, 2340, 2400, 2410, 2420, 2421, 2440, 2450 ve 2600 numaralı iç denetim standartları.
- **Kısmen uyumlu olarak değerlendirilen standartlar şunlardır:** 2040, 2060, 2110, 2200, 2201, 2240, 2300 ve 2500 numaralı iç denetim standartları.
- **Uyumsuz olarak değerlendirilen standartlar ise şunlardır:** 2430 ve 2431 numaralı iç denetim standartları.

Şekil 3. IIA Uluslararası İç Denetim Performans Standartlarına Uyum Grafiği

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4. SONUÇ

Bu çalışmada Basel Bankacılık Denetim Komitesinin (BCBS) iç denetimde esas aldığı Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün (IIA) iç denetim tanımlaması ile birlikte, iç denetime ilişkin mesleki etik ilkeleri, davranış kuralları ve uluslararası iç denetim standartlarının Türk bankacılık sisteminde ne oranda uygulama bulduğu konusu bir kamu bankası örneğinde incelenmiştir. Literatürde bugüne kadar Uluslararası İç Denetim Standartlarına uyuma yönelik kamu sektörü ve özel sektörde farklı araştırma alanlarına ilişkin çeşitli akademik çalışmalar yapılmış olmakla birlikte, bu çalışma Türk Bankacılık Sistemine özgü olarak bu kapsam ve detaydaki ilk çalışma olarak literatüre katkı sağlayacaktır. Araştırmanın bir bankada rapor ve doküman analizine dayalı olarak gerçekleştirildiği dikkate alındığında, mevcut bulguların tüm bankacılık sistemi için geçerli olduğu söylenemeyecektir. Ancak bu çalışma konuyla ilgili bu alanda yeni bir çalışma olarak, bundan sonra yapılacak çalışmalar için fikir verebilecek ve yol gösterebilecektir. Hatta bu çalışmaya dayanarak, benzeri çalışmalar birden fazla banka örnek alınarak veya kamu ve özel sektör bankaları ayırımına tabi tutularak karşılaştırmalı olarak yapılabilecektir.

Çalışma sonucunda mevcut durum analizi yapılan bankadaki iç denetim tanımının IIA'nın iç denetim tanımına "kısmen uyumlu" olduğu görülmüştür. Ayrıca bankanın iç denetim etik ilke tanımlamalarının, IIA'nın etik ilkeleri ile objektiflik, gizlilik ve yetkinlik ilkeleri açısından "uyumlu" olmasına karşılık, dürüstlük ilkesi açısından "uyumsuz" olduğu; yine bankanın iç denetim davranış kuralları tanımlamalarının da IIA'nın etik davranış kuralları ile objektiflik, gizlilik ve yetkinlik açısından "uyumlu" olmasına karşılık, dürüstlük kuralı açısından "uyumsuz" olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan araştırmaya sonucunda analiz yapılan bu bankada IIA Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartlarına uyumlu standart oranı %42,10, kısmen uyumlu standart oranı %15,78 ve uyumsuz standart oranı %42,10; IIA Uluslararası İç Denetim Performans Standartlarına uyumlu standart oranı %69,70; kısmen uyumlu standart oranı %24,24 ve uyumsuz standart oranı ise %6,06 bulunmuştur.

Mevcut bilgi ve bulgular ışığında, Türkiye'de bankacılık sisteminde uluslararası iç denetim mesleki uygulama çerçevesi ve standartlarına daha yüksek oranda uyum sağlanabilmesine yönelik şu öneriler geliştirilmiştir;

- Öncelikle, Türk bankacılık mevzuatında iç denetim tanımının IIA'nın iç denetim tanımına “kısmen uyumlu” olduğu dikkate alındığında, iç denetim tanımının uluslararası iç denetim tanımına tam olarak uyumlu hale getirilebilmesi amacıyla BDDK tarafından bankacılık mevzuatında bir düzenleme yapılmalıdır.
- Araştırmada IIA'nın etik ilkeleri içerisinde yer alan “dürüstlük ilkesi” ve yine bu ilke ile bağlantılı olarak, etik davranış kuralları arasında yer alan “dürüstlük kuralları” ile ilgili mevzuatta herhangi bir düzenleme yer almadığı göz önüne alındığında, konuyla ilgili BDDK tarafından bankacılık mevzuatında ve/veya bankalar tarafından kurum içi mevzuatta düzenlemeler yapılmalıdır.
- Araştırma sonucunda IIA Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartları ile “kısmen uyumlu” bulunan; “1000- Amaç, Yetki ve Sorumluluklar”, “1112- İç Denetim Yöneticisinin İç Denetim Haricindeki Görevleri”, “1230- Sürekli Meslekî Gelişim” standartları ve IIA Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartları ile “uyumsuz” bulunan; “1010- Zorunlu Rehberin İç Denetim Yönetmeliğinde Tanınması”, “1300- Kalite Güvence ve Geliştirme Programı”, “1310- Kalite Güvence ve Geliştirme Programının Gereklilikleri”, “1311- İç Değerlendirmeler”, “1312- Dış Değerlendirmeler”, “1320- Kalite Güvence ve Geliştirme Programı Hakkında Raporlama”, “1321- Uluslararası İç Denetim Meslekî Uygulama Standartlarına Uygundur İbaresinin Kullanılması”, “1322- Aykırılıkların Açıklanması” standartları ile ilgili olarak, BDDK tarafından bankacılık mevzuatında ve/veya bankalar tarafından kurum içi mevzuatta düzenlemeler yapılmalıdır.
- Araştırma sonucunda IIA Uluslararası İç Denetim Performans Standartları ile kısmen uyumlu bulunan; “2040- Politika ve Prosedürler”, “2060- Üst Yönetim ve Yönetim Kuruluna Raporlamalar”, “2110- Yönetişim/Kurumsal Yönetim”, “2200- Görev Planlaması”, “2201- Planlamada Dikkate Alınması Gerekenler”, “2240- Görev İş Programı”, “2300- Görevin Yapılması”, “2500- İlerlemenin Gözlenmesi” ve IIA Uluslararası İç Denetim Performans Standartları ile “uyumsuz” bulunan; “2430- Uluslararası İç Denetim Meslekî Uygulama Standartları'na Uygun Olarak Yapılmıştır İbaresinin Kullanılması”, “2431- Görevlendirmelerde Aykırılıkların Açıklanması” standartları ile ilgili olarak BDDK tarafından bankacılık mevzuatında ve/veya bankalar tarafından kurum içi mevzuatta düzenlemeler yapılmalıdır.

Netice olarak, Türkiye son dönemde dünyada yaşanan gelişmeleri yakından takip etmiş ve Basel bankacılık prensiplerine uyum sağlamaya yönelik çeşitli yasal ve yönetsel düzenlemeleri hayata geçirmiştir. Bu düzenlemelerden önemli bir kısmı da bankalardaki iç denetim fonksiyonunun daha etkin ve verimli çalışabilmesine yönelik düzenlemeler olmasına karşılık, BDDK tarafından bugüne kadar bankalarda iç denetim faaliyetine yönelik herhangi bir denetim standardı belirlenmemiştir. Ancak Türk bankacılık sektöründe hizmet veren bankaların uluslararası standartlarda bir iç denetim fonksiyonuna sahip olması şüphesiz tüm hizmetlerde kalite ve rekabet avantajı getirecektir. Ayrıca bankaların birer güven müessesesi oldukları göz önüne alındığında, yüksek denetim standartlarına uyumlu iç denetim fonksiyonu hem banka hissedarları ve banka müşterileri, hem de tüm piyasa aktörleri için ilave bir güvence oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

- ARAS, Güler (2007), **Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları**, Deloitte Touch Yayını, İstanbul.
- ASLAN KÜLAHİ, Ezgi, TİRYAKİ, Göksel ve YILMAZ, Ahmet (2013), “Türkiye’de Basel I, II ve III Kurallarına Uyum Süreci”, **Öneri Dergisi**, S.10(40), ss.185-200.
- AYKUT, Cenan (2008), “Basel II Standartları”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**, S.30, ss.1-10, <https://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi30/basel.pdf> (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
- BDDK – BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU (2010a), “Piyasa Riski Ölçümleme Yöntemlerine İlişkin Analiz”, **BDDK Kurumsal Web Sayfası** (E-Rapor), https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_basel_0001_40.pdf (Erişim Tarihi: 06.01.2023).
- BDDK – BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU (2010b), “Sorularla Basel IIF”, **BDDK Kurumsal Web Sayfası** (E-Doküman), https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_basel_0001_53.pdf (Erişim Tarihi: 05.01.2023).

- BDDK – BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU (2023a), “*Basel Düzenlemeleri-Basel Standartlarının Amacı Nedir?*”, **BDDK Kurumsal Web Sayfası** (E-Doküman), <https://www.bddk.org.tr/Sss/Liste/108> (Erişim Tarihi: 12.12.2022).
- BDDK – BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU (2023b), “*Basel Düzenlemeleri: Ülkemizin Basel Standartlarına Uyması Zorunlu mudur?*”, **BDDK Kurumsal Web Sayfası** (E-Doküman), <https://www.bddk.org.tr/Sss/Liste/108> (Erişim Tarihi: 12.12.2022).
- BDDK – BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU (2023c), “*Basel Düzenlemeleri: Ülkemizde Basel Standartlarına Uyuma Yönelik Ne Gibi Çalışmalar Yapılmaktadır?*”, **BDDK Kurumsal Web Sayfası** (E-Doküman), <https://www.bddk.org.tr/Sss/Liste/108> (Erişim Tarihi: 12.12.2022).
- BDDK – BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU, **Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik** (08.02.2001 tarih ve 24312 sayılı Resmî Gazete).
- BDDK – BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU, **Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik** (28.06.2012 tarih ve 28337 sayılı Resmî Gazete).
- BDDK – BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU, **Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik** (11.07.2014 tarih ve 29057 sayılı Resmî Gazete).
- BİLGE, Semih ve KİRACI, Murat (2010), **Kamu Sektöründe İç Denetim ve İç Denetimin Başarıyla Uygulanmasında Rol Oynayan Faktörler** (Kamu İç Denetçileri Üzerine Bir Araştırma), Gazi Kitabevi, Ankara.
- ERZİ, Handan (2010), **Sarbanes-Oxley Yasasının Yolsuzluk Vakalarının Ortaya Çıkarılmasındaki Rolü: Yasa Öncesi ve Sonrasında Yaşanan Şirket Yolsuzluk Vakaları Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme**, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- GÖNÜLAÇAR, Şener (2007), “*İç Denetimde Hedefler ve Beklentiler*”, **Mali Hukuk Dergisi**, S.130, ss.20-27.
- İDKK – KAMU İÇ DENETİM VE KOORDİNASYON KURULU (2006), **İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik** (12.07.2006 tarih ve 26226 sayılı Resmî Gazete).
- İDKK - KAMU İÇ DENETİM VE KOORDİNASYON KURULU (2011), 08.07.2011 tarih ve **14 sayılı kararı**.
- İDKK - KAMU İÇ DENETİM VE KOORDİNASYON KURULU (2016), 29.12.2016 tarih ve **10 sayılı kararı**.
- İDKK - KAMU İÇ DENETİM VE KOORDİNASYON KURULU (2017) - **Kamu İç Denetim Standartları**, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/kamu_ic_denetim_standartlari.pdf (Erişim Tarihi: 09.01.2023).
- KAYA, Bertan (2017), “*Yeni IPPF ve İç Denetimin Evrimi*”, **Bertan Kaya Bireysel Web Sayfası**, <https://bertankaya.net/2015/08/yeni-ippf-ve-ic-denetimin-evrimi/> (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
- KİRACI, Murat ve ÇORBACIOĞLU, Sıtkı (2008), “*Kamu Bankalarında İç Denetimin Yeniden Yapılandırılması: Ziraat Bankası Teftiş Kurulunda Yaşanan Örgütsel, Teknik ve Kültürel Değişim*”, **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.32(2), ss.331-349.
- KOLOĞLU, İdris (2019), **Kalkınma Ajanslarında İç Denetim**, Astana Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Umut (2007), “*Kamuda İç Denetim*”, **Bütçe Dünyası**, S.2(25), ss.4-15.
- KÖKSAL, Mehmet Oğuz, BABUŞCU, Şenol ve HAZAR, Adalet (2020), “*Basel IV Neleri Değiştirecek?*”, **Journal of Economics and Financial Researches**, S.2(1), ss.1-25.
- RAMAMOORTI, Sridhar (2003), “*Internal Auditing: History, Evolution, and Prospects*”, **Research Opportunities in Internal Auditing** (Ed. Andrew D. Bailey, Audrey A. Gramling, Sridhar Ramamoorti), The Institute of Internal Auditors, Florida (US), ss.1-24.
- SAWYER, Lawrence B. (2001), **Sawyer’s Internal Auditing**, The Practice and Modern Internal Auditing, Florida (US).
- T.C. HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI (2023), “*İç Kontrolün Tarihçesi*”, **Hazine ve Maliye Bakanlığı Kurumsal Web Sayfası**, <https://www.hmb.gov.tr/ic-kontrolun-tarihcesi> (Erişim tarihi: 09.05.2023).

- TBB - TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ (2023), “06.01.2023 Tarihi İtibariyle Gruplar Bazında Banka ve Bankaların Şube Sayıları”, **TBB Kurumsal Web Sayfası** (E-İstatistik), https://www.tbb.org.tr/modules/banka-bilgileri/banka_sube_bilgileri.asp (Erişim Tarihi: 06.01.2023).
- TİDE - TÜRKİYE İÇ DENETİM ENSTİTÜSÜ (2017a), “Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesi”, **TİDE Kurumsal Web Sayfası**, <https://www.tide.org.tr/page/307/UMUC> (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
- TİDE - TÜRKİYE İÇ DENETİM ENSTİTÜSÜ (2017b), “İç Denetimde Mesleki Uygulamalar İçin Ana Prensipler”, **TİDE Kurumsal Web Sayfası**, <https://www.tide.org.tr/page/25/Ana-Prensipler> (Erişim Tarihi: 30.12.2022).
- TİDE - TÜRKİYE İÇ DENETİM ENSTİTÜSÜ (2017c), “Standartlar”, **TİDE Kurumsal Web Sayfası**, <https://www.tide.org.tr/tide/17/STANDARTLAR#:~:text=%C4%B0lk%20olarak%201947%20y%C4%B1l%20yay%C4%B1mlanan,G%C3%B6rm%C3%BC%C5%9F%20%C4%B0%C3%A7%20Denetim%20Standartlar%C4%B1%E2%80%9D%20yay%C4%B1mlanm%C4%B1%C5%9F%C4%B1r.> (Erişim Tarihi: 09.05.2023).
- TİDE - TÜRKİYE İÇ DENETİM ENSTİTÜSÜ (2017d), “Uluslararası İç Denetim Standartları”, **TİDE Kurumsal Web Sayfası**, <https://www.tide.org.tr/file/documents/pdf/UMUC-2017-updated.pdf> (Erişim Tarihi: 30.12.2022).
- TİDE - TÜRKİYE İÇ DENETİM ENSTİTÜSÜ (2023), “TİDE Kilometre Taşları”, **TİDE Kurumsal Web Sayfası**, <https://www.tide.org.tr/page/4/Kilometre-Taslari> (Erişim tarihi 10.05.2023).
- UYAR, Süleyman ve AYGÖREN, Hakan (2006), “Basel II İlkelerinin Kobilere Olası Etkileri: Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme”, **Mali Çözüm Dergisi**, S.77, ss.52-70.
- YURDAKUL, Didem (2014), “Avrupa Birliği’nde İç Denetim Sistemi: Üye Ülke Uygulamaları”, **İç Denetim: Yönetime Değer Katmak** (Ed. Halis Kırıl), İç Denetim Koordinasyon Kurulu Yayınları, Ankara, ss.535-571.
- YURTSEVER, Gürdoğan (2008), **Bankacılığımızda İç Kontrol**, Türkiye Bankalar Birliği Yayını, İstanbul.
- 4389 sayılı **Bankalar Kanunu** (01.11.2005 tarih ve 25998 mükerrer sayılı Resmî Gazete).
- 5018 sayılı **Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu** (24.12.2003 tarih ve 25326 sayılı Resmî Gazete).
- 5411 sayılı **Bankacılık Kanunu** (19.10.2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı Resmî Gazete).
- 6102 sayılı **Türk Ticaret Kanunu** (14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmî Gazete).
- (...X...) Bankası Teftiş Kurulu Yönetmeliği (2017 Versiyonu).
- (...Y...) Bankası Teftiş Rehberi (2017 Versiyonu).
- (...X...) Bankası İç Denetim Prosedürü.
- (...X...) Bankası 2020 Yılı İç Denetim Faaliyet Raporu.
- (...X...) Bankası 2021 Yılı İç Denetim Faaliyet Raporu.
- (...X...) Bankası 2022 Yılı İç Denetim Faaliyet Raporu.
- (...X...) Bankası 2020 Yılı Bağımsız Dış Denetim Raporu.
- (...X...) Bankası 2021 Yılı Bağımsız Dış Denetim Raporu.
- (...X...) Bankası 2022 Yılı Bağımsız Dış Denetim Raporu.
- (...X...) Bankası 2020 Yılı Sayıştay Denetim Raporu.
- (...X...) Bankası 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporu.
- (...X...) Bankası 2022 Yılı Sayıştay Denetim Raporu.
- (...X...) Bankası Organizasyon Şeması.

YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Yazar, dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. Mevcut çalışma için mevzuat gereği etik izni alınmaya ihtiyaç yoktur. Bu konuda yazarlar tarafından dergiye “*Etik İznine Gerek Olmadığına Dair Beyan Formu*” gönderilmiştir. / This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. The author sent a signed “*Copyright Transfer Form*” to the journal. There is no need to obtain ethical permission for the current study as per the legislation. The “*Declaration Form Regarding No Ethics Permission Required*” was sent to the journal by the authors on this subject.

EKLER**Ek 1. Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesi İlgili Bölümleri (IIA Versiyon: 2017)**

İç Denetimin Tanımı	
“İç denetim, bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmak amacıyla güden bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim, kurumun risk yönetim, kontrol ve yönetim süreçlerinin etkililiğini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olur.”	
İç Denetim Etik İlkeleri	
1.Dürüstlük	“İç denetçilerin dürüstlüğü, güven oluşturur ve böylece verdikleri hükümlere itimat edilmesine yönelik bir zemin sağlar”
2.Objektiflik	“İç denetçiler, inceledikleri süreç veya faaliyet ile ilgili bilgiyi toplarken, değerlendirirken ve raporlarken en üst seviyede meslekî objektiflik sergiler. İç denetçiler ilgili tüm şartların değerlendirmesini dengeli bir şekilde yapar ve bir yargıya varırken kendilerinin veya başkalarının menfaatlerinden çok etkilenmez.”
3.Gizlilik	“İç denetçiler, elde ettikleri bilginin sahipliğine ve değerine saygı gösterir; hukukî ve meslekî bir mecburiyet olmadığı sürece de gerekli yetkiyi almaksızın bilgiyi açıklamaz.”
4.Yetkinlik	“İç denetçiler, iç denetim hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde gereken bilgi, beceri ve tecrübeyi ortaya koyar.”
İç Denetim Davranış Kuralları	
1.Dürüstlük	“İç denetçiler, 1.1. Çalışmalarını doğruluk, dikkat ve sorumluluk duygusuyla yaparlar, 1.2. Hukuku gözetir ve hukukun ve mesleğin gerektirdiği özel durum açıklamalarını yaparlar, 1.3. Kanun dışı bir faaliyete bilerek ve isteyerek taraf olmaz veya iç denetim mesleği ve kurum açısından yüz kızartıcı eylemlere girişmezler, 1.4. Kurumun meşru ve etik amaçlarına saygı duyar, katkıda bulunurlar.”
2.Objektiflik	“İç denetçiler, 2.1. Değerlendirmelerinin tarafsızlığına zarar verebilecek veya zarar vereceği varsayılabilecek herhangi bir ilişkiye ve faaliyete katılmazlar; bu katılım, kurumun çıkarlarıyla çatışan ilişki ve faaliyetleri de içerir, 2.2. Meslekî muhakemelerini zayıflatabilecek veya zayıflatacağı varsayılabilecek herhangi bir şeyi kabul etmezler, 2.3. Tespit ettikleri ve açıklanmadığı takdirde gözden geçirdikleri faaliyetlere ilişkin raporları bozacak tüm önemli bulguları açıklarlar.”
3.Gizlilik	“İç denetçiler, 3.1. Görevleri sırasında elde ettikleri bilgilerin korunması ve kullanımı konusunda ihtiyatlı olurlar, 3.2. Sahip oldukları bilgileri kişisel menfaatleri için veya hukuka aykırı olarak veya kurumun meşru ve etik amaçlarına zarar verebilecek tarzda kullanmazlar.”
4.Yetkinlik	“İç denetçiler, 4.1. Sadece görevin gerektirdiği bilgi, beceri ve tecrübeye sahip oldukları işleri üstlenmelidirler, 4.2. İç denetim hizmetlerini, Uluslararası İç Denetim Standartlarına uygun bir şekilde yerine getirirler, 4.3. Kendi yeterliliklerini ve hizmetlerinin etkililik ve kalitesini devamlı geliştirirler.”
Uluslararası İç Denetim Nitelik Standartları	
“1000- Amaç, Yetki ve Sorumluluklar”	“İç denetim faaliyetinin amaç, yetki ve sorumlulukları, İç Denetimin Misyonu ve Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesinin zorunlu unsurları (İç Denetimin Mesleki Uygulaması için Temel Prensipler, Etik Kuralları, Standartlar ve İç Denetimin Tanımı) ile uyumlu olan bir iç denetim yönetmeliğinde açıkça tanımlanmak zorundadır. İç Denetim Yöneticisi iç denetim yönetmeliğini dönemsel olarak gözden geçirmek ve üst yönetime ve Yönetim Kuruluna onay için sunmak zorundadır.”

“1010- Zorunlu Rehberin İç Denetim Yönetmeliğinde Tanınması”	“İç Denetimin Mesleki Uygulaması için Temel Prensipler, Etik Kuralları, Standartlar ve İç Denetimin Tanımına uyma zorunluluğu, iç denetim yönetmeliğinde tanınmak zorundadır. İç Denetim Yöneticisinin, İç Denetimin Misyonu ve Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesinin Zorunlu Unsurlarını üst yönetim ve yönetim kurulu ile tartışıp değerlendirmesi gerekir.”
“1100- Bağımsızlık ve Objektiflik”	“İç denetim faaliyeti bağımsız olmak zorundadır ve iç denetçiler görevlerini yaparken objektif davranmak zorundadır.”
“1110- Kurum İçi Bağımsızlık”	“İç Denetim Yöneticisi, kurum içinde, iç denetim faaliyetinin sorumluluklarını yerine getirmesine imkân sağlayan bir yönetim kademesine bağlı olmak zorundadır. İç Denetim Yöneticisi, en az yılda bir, yönetim kuruluna iç denetim faaliyetinin kurum içi bağımsızlığını teyit etmek zorundadır.”
“1111- Yönetim Kurulu ile Doğrudan Etkileşim”	“İç Denetim Yöneticisi Yönetim Kurulu ile doğrudan iletişim ve etkileşimde olmak zorundadır.”
“1112- İç Denetim Yöneticisinin İç Denetim Haricindeki Görevleri”	“İç denetim yöneticisinin iç denetim dışında kalan görev ve/veya sorumlulukları olduğu veya olmasının beklendiği durumlarda, bağımsızlık ya da tarafsızlığının yıpranmasını sınırlayacak tedbirlerin bulunması zorunludur.”
“1120- Bireysel Objektiflik”	“İç denetçiler, tarafsız ve önyargısız bir şekilde davranmak ve her türlü çıkar çatışmasından kaçınmak zorundadır.”
“1130- Bağımsızlık veya Objektifliğin Bozulması”	“Denetçilerin bağımsızlığı veya objektifliği fiilen bozulduğu veya bozulduğu izlenimi doğduğu takdirde, bozulmanın ayrıntıları ilgili taraflara açıklanmak zorundadır. Bu açıklamanın kapsamı, bozucu etkenin niteliğine bağlıdır.”
“1200- Yeterlilik ve Azamî Meslekî Özen ve Dikkat”	“Görevler, yeterlilik ve azamî meslekî özen ve dikkat ile yerine getirilmek zorundadır.”
“1210- Yeterlilik”	“İç denetçiler, kişisel olarak, sorumluluklarını yerine getirmek için gereken bilgi, beceri ve diğer vasıflara sahip olmak zorundadır. İç denetim faaliyeti de, toplu olarak, kendi sorumluluklarını yerine getirmek için gereken bilgi, beceri ve diğer vasıflara sahip olmak veya bunları edinmek zorundadır.”
“1220- Azamî Meslekî Özen ve Dikkat”	“İç denetçiler, makul sınırlar içinde tedbirli ve ehil bir iç denetçiden beklenen beceriye sahip olmak ve azamî özen ve dikkati göstermek zorundadır. Azamî meslekî özen ve dikkat, hiç hata yapılmayacağı anlamına gelmez.”
“1230- Sürekli Meslekî Gelişim”	“İç denetçiler, mevcut bilgi, beceri ve diğer vasıflarını sürekli meslekî gelişimle artırmak ve güçlendirmek zorundadır.”
“1300- Kalite Güvence ve Geliştirme Programı”	“İç denetim yöneticisi, iç denetim faaliyetinin tüm yönlerini kapsayan bir kalite güvence ve geliştirme programı hazırlamak ve bunu sürdürmek zorundadır.”
“1310- Kalite Güvence ve Geliştirme Programının Gereklikleri”	“Kalite güvence ve geliştirme programı hem iç hem de dış değerlendirmeleri ihtiva etmek zorundadır.”
“1311- İç Değerlendirmeler”	“İç değerlendirmeler: • iç denetim faaliyetinin performansının devamlı izlenmesini, • öz değerlendirmeleri veya kurum içinde, iç denetim uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip kişilerce yapılan dönemsel değerlendirmeleri kapsamaktadır.”
“1312- Dış Değerlendirmeler”	“Dış değerlendirmeler, kurum dışından vasıflı ve bağımsız bir değerlendirme uzmanı veya ekibi tarafından en azından beş yılda bir yapılmak zorundadır. İç denetim yöneticisi aşağıdaki hususları Yönetim Kurulu ile tartışmak ve değerlendirmek zorundadır: • Dış değerlendirmenin şekli ve sıklığı, • Menfaat çatışması ihtimali de dikkate alınarak dış değerlendirme uzmanı veya ekibinin sahip olması gereken vasıflar ve bunların bağımsızlığı meseleleri.”
“1320- Kalite Güvence ve Geliştirme Programı Hakkında Raporlama”	“İç Denetim Yöneticisi, uygulanan kalite güvence ve geliştirme programının sonuçlarını üst yönetime ve yönetim kuruluna iletme zorundadır. Söz konusu bildirim şunları içermelidir: • Hem iç hem de dış değerlendirmelerin kapsamı ve sıklığı. • Potansiyel çıkar çatışmaları da dâhil olmak üzere, değerlendirenlerin ya da değerlendirme ekibinin nitelikleri ve bağımsızlığı. • Değerlendirenlerin vardığı sonuçlar. • Düzeltici eylem planları.”
“1321- “Uluslararası İç Denetim Meslekî Uygulama Standartlarına Uygundur” İbaresinin Kullanılması”	“İç denetim faaliyetinin (biriminin) Uluslararası İç Denetim Meslekî Uygulama Standartlarına uygun olduğunu belirtmek yalnızca Kalite Güvence ve Geliştirme Programının sonuçları desteklerse uygundur.”
“1322- Aykırılıkların Açıklanması”	“Etik Kurallarına ya da Standartlara aykırılık, iç denetim faaliyetinin genel kapsamını ve faaliyetini etkilediği zaman, İç Denetim Yöneticisi, aykırılığı ve etkilerini üst yönetime ve yönetim kuruluna açıklamak zorundadır.”

Uluslararası İç Denetim Performans Standartları	
“2000- İç Denetim Faaliyetinin Yönetimi”	“İç Denetim Yöneticisi, iç denetim faaliyetini, faaliyetin kuruma değer katmasını sağlayacak etkili bir tarzda yönetmek zorundadır.”
“2010- Planlama”	“İç Denetim Yöneticisi, kurumun hedeflerine uygun olarak, iç denetim faaliyetinin önceliklerini belirleyen bir risk esaslı plan yapmak zorundadır.”
“2020- Bildirim ve Onay”	“İç Denetim Yöneticisi, önemli ara değişiklikler de dâhil, iç denetim faaliyetinin planlarını ve kaynak ihtiyaçlarını, gözden geçirme ve onay için üst yönetime, denetim komitesine ve yönetim kuruluna bildirmek zorundadır. İç Denetim Yöneticisi, kaynak sınırlamalarının etkilerini de bildirmek zorundadır.”
“2030- Kaynak Yönetimi”	“İç Denetim Yöneticisi, onaylı planın uygulanabilmesi için, iç denetim kaynaklarının uygun ve yeterli olmasını ve etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak zorundadır.”
“2040- Politika ve Prosedürler”	“İç Denetim Yöneticisi, iç denetim faaliyetini yönlendirmek amacıyla yönelik politika ve prosedürleri belirlemek zorundadır.”
“2050- Eşgüdüm (Koordinasyon) ve İtimat”	“İç Denetim Yöneticisi; aynı çalışmaların gereksiz yere tekrarlanmasını asgariye indirmek ve işin kapsamını en uygun şekilde belirlemek amacıyla, diğer iç ve dış güvence ve danışmanlık hizmeti sağlayıcılarla, mevcut bilgileri paylaşmalı, faaliyetleri koordine etmeli ve onların işlerine itimat etmeyi değerlendirmelidir.”
“2060- Üst Yönetim ve Yönetim Kuruluna Raporlamalar”	“İç Denetim Yöneticisi, iç denetim faaliyetinin amacı, yetkileri, görev ve sorumlulukları ve plana kıyasla performansı konularında ve Etik Kuralları ve Standartlar ile uyumu konusunda, üst yönetime ve yönetim kuruluna dönemsel raporlar sunmak zorundadır. Bu raporlar, suiistimal risklerini, yönetim sorunlarını ve üst yönetimin ve/veya yönetim kurulunun dikkatini çekebilecek başka konuların da dâhil olduğu önemli riskleri ve kontrol sorunlarını içermek zorundadır.”
“2070- Dış Hizmet Sağlayıcı ve Kurumsal Sorumluluk”	“İç denetim faaliyeti bir dış hizmet sağlayıcısı tarafından sunulduğunda söz konusu hizmet sağlayıcısı o kurumun etkili bir iç denetim faaliyeti sürdürülmesi sorumluluğunun farkında olmasını sağlamak zorundadır.”
“2100- İşin Niteliği”	“İç denetim faaliyeti; sistematik, disiplinli ve risk esaslı bir yaklaşımla, Kurumun yönetim, risk yönetimi ve kontrol süreçlerini değerlendirmek ve bu süreçlerin iyileştirilmesine katkıda bulunmak zorundadır. Denetçiler proaktif olduklarında, yaptıkları değerlendirmeler yeni anlayışlar sunduğunda ve olası gelecek etkileri göz önünde bulunduklarında iç denetimin güvenilirliği ve değeri artmaktadır.”
“2110- Yönetişim/Kurumsal Yönetim”	“İç denetim faaliyeti, aşağıdakiler için Kurumun yönetim süreçlerini değerlendirmek ve iyileştirilmesi için gerekli tavsiyelerde bulunmak zorundadır: • Stratejik ve operasyonel kararlar alınması, • Risk yönetiminin ve kontrolün gözetimi, • Kurum içinde gerekli etik ve diğer değerlerin geliştirilmesi, • Etkili bir kurumsal performans yönetiminin ve hesap verebilirliğin temini, • Risk ve kontrol bilgilerinin kurumun gerekli alanlarına iletilmesi, • Kurulun, iç ve dış denetçilerin, diğer güvence sağlayıcıların ve üst yönetimin faaliyetleri arasında eşgüdüm sağlamak ve bunlar arasında gerekli bilgilerin iletimini sağlamak.”
“2120- Risk Yönetimi”	“İç denetim faaliyeti; risk yönetimi süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve iyileştirilmesine katkıda bulunmak zorundadır.”
“2130- Kontrol”	“İç denetim faaliyeti, kontrollerin etkinlik ve verimliliğini değerlendirmek ve sürekli gelişimi teşvik etmek suretiyle, kurumun etkin kontrollere sahip olmasına yardımcı olmak zorundadır.”
“2200- Görev Planlaması”	“İç denetçiler, her görev için, amaçları, kapsamı, zamanlama ve kaynak dağılımı hususlarını da dikkate alan ayrı bir plan hazırlamak ve yazılı hâle getirmek zorundadır. Plan Kurumun stratejilerini, hedeflerini ve göreve ilişkin riskleri dikkate almak zorundadır.”
“2201- Planlamada Dikkate Alınması Gerekenler”	“Bir görevi planlarken, iç denetçiler şu noktaları dikkate almak zorundadır: • Denetlenecek olan faaliyetin stratejileri ve hedefleri ve faaliyetin kendi performansını kontrol etmek için kullandığı araçlar, • Faaliyet’in hedeflerine, kaynaklarına ve operasyonlarına yönelik önemli riskler ve bu potansiyel risklerin etki veya ihtimallerini kabul edilebilir bir seviyede tutmanın yol ve araçları, • İlgili bir çerçeve veya modele kıyasla, ilgili faaliyetin yönetim, risk yönetimi ve kontrol süreçlerinin yeterlilik ve etkinliği, • Faaliyetin yönetim, risk yönetimi ve kontrol süreçlerinde önemli gelişme sağlama imkânları.”
“2210- Görev Amaçları”	“Amaçlar, her bir görev için belirlenmek zorundadır.”
“2220- Görev Kapsamı”	“Görevin kapsamı, görevin amaçlarını karşılayacak seviyede olmak zorundadır.”
“2230- Görev Kaynaklarının Tahsisi”	“İç denetçiler, görevin niteliği, karmaşıklığı, zaman kısıtlamaları ve mevcut kaynakları dikkate alarak görevin amaçlarına ulaşmak için uygun ve yeterli kaynakları tespit etmek zorundadır.”
“2240- Görev İş Programı”	“İç denetçiler, görev amaçlarına ulaşacak iş programları hazırlamak ve kayıtlı hâle getirmek zorundadırlar.”
“2300- Görevin Yapılması”	“İç denetçiler, üstlendikleri görevin hedeflerine ulaşmak için yeterli bilgileri belirlemek, analiz etmek, değerlendirmek ve kayıtlı hale getirmek zorundadır.”
“2310- Bilgilerin Tespiti ve Tanımlanması”	“İç denetçiler, görev amaçlarına ulaşmak için yeterli, güvenilir, ilgili ve faydalı olan bilgileri tespit etmek ve tanımlamak zorundadır.”

“2320- Analiz ve Değerlendirme”	“İç denetçiler, vardıkları kanaatleri ve görev sonuçlarını uygun analiz ve değerlendirmelere dayandırmak zorundadır.”
“2330- Bilgilerin Kayıtlı Hâle Getirilmesi”	“İç denetçiler, görev sonuçlarına dayanak teşkil eden yeterli, ilgili, güvenilir ve faydalı bilgileri kayıtlı hale getirmek zorundadır.”
“2340- Görevin Gözetim ve Kontrolü”	“Görevler; görev amaçlarına ulaşılmasını, kalitenin güvence altına alınmasını ve personelin geliştirilmesini sağlayacak bir tarzda gözetilmek ve kontrol edilmek zorundadır.”
“2400- Sonuçların Raporlanması”	“İç denetçiler, görev sonuçlarını raporlamak zorundadır.”
“2410- Raporlama Kıstasları”	“Raporlamalar, görevin hedeflerini, kapsamını ve sonuçlarını içermek zorundadır.”
“2420- Raporlamaların Kalitesi”	“Raporlamalar, doğru, objektif, açık, özlü, yapıcı, tam olmak ve zamanında sunulmak zorundadır.”
“2421- Hata ve Eksiklikler”	“Eğer nihai raporlama önemli bir hata veya eksiklik içeriyorsa, İç Denetim Yöneticisi, hatalı ve eksik rapor alan bütün taraflara düzeltilmiş bilgileri iletmek zorundadır.”
“2430- Uluslararası İç Denetim Mesleki Uygulama Standartları’na Uygun Olarak Yapılmıştır İbaresinin Kullanılması”	“Görevin “Uluslararası İç Denetim Mesleki Uygulama Standartlarına uygun olarak gerçekleştirildiğini” belirtebilmek yalnızca Kalite Güvence ve Geliştirme Programının sonuçları desteklerse uygundur.”
“2431- Görevlendirmelerde Aykırılıkların Açıklanması”	“Etik Kurallara veya Standartlara aykırılık belli bir görevi etkilediğinde, görev sonuçları raporlanırken şu hususlar özel durum olarak açıklanmak zorundadır: • Tam olarak uygunluğun sağlanmadığı Etik Kuralları veya Standart(lar)’a ilişkin ilkeler ve davranış kuralları. • Aykırılığın sebepleri. • Aykırılığın göreve ve görev sonuçlarının raporlanmasına etkisi.”
“2440- Sonuçların Dağıtımı”	“İç Denetim Yöneticisi, görev sonuçlarını uygun taraflara dağıtmak zorundadır.”
“2450- Genel Görüşler”	“Bir genel görüş yayımlanırken, Kurumun stratejileri, hedefleri ve riskleri ve üst yönetim, yönetim kurulu ve diğer paydaşların beklentilerinin dikkate alınması zorunludur. Genel görüşün yeterli, güvenilir, ilgili ve yararlı bilgi ile desteklenmesi zorunludur.”
“2500- İlerlemenin Gözlenmesi”	“İç Denetim Yöneticisi, yönetime rapor edilen sonuçların akıbetinin gözlenmesi için bir sistem kurmak ve uygulamak zorundadır.”
“2600- Risklerin Kabul Edildiğinin İletilmesi”	“İç Denetim Yöneticisi, üst yönetimin kurum için kabul edilemeyecek bir risk düzeyini üstlenmeyi kabul ettiği sonucuna vardığında, konuyu üst yönetimle tartışmak zorundadır. İç Denetim Yöneticisi konunun çözümlenmediğine hükmederse, konuyu denetim komitesi ve yönetim kuruluna iletmek zorundadır.”